

א-10

ורבי יוסי אוסר, כיון שאינו נסמך על הקב אלא על המקלות, ואינו לובשו רק כדי שלא יראה חסר רגל⁽⁷³⁾, לפיכך אינו מלבוש ולא תכשיט אלא משא.

ואם יש לו בית קיבול בראש הקב שאפשר להניח בו כתיתין, בגדים רכים שיניח את ראש שוקו עליהן — **טמא**, מקבל טומאת מגע. ואם אין לו בית קיבול לכתיתין אינו מקבל טומאת מגע משום שפשוטי כלי עץ שאין להם בית קיבול, אינם מקבלים טומאה⁽⁷⁴⁾.

סמוכות שלו, קיטע בשתי רגליו ומהלך על שוקיו ועושה כסוי של עור לרגליו, אם הקטע הוא זב הרי גם הסמוכות **טמאין מדרם**, ויוצאין בהן בשבת שזהו תכשיט שלו, ונכנסין בהן בעזרה אף שאין נכנסין במנעל להר הבית [משום דכתיב "של נעליך מעל רגלך"] ובסמוכות אלו יכול להיכנס לפי שאינם מנעל.

קיטע אשר יבשו וכווצו גידי שוקיו עד שאפילו אינו יכול ללכת עליהן ועושין לו כסא נמוך שהוא קשור בו, וכשנעקר ממנו נשען על משענות קטנות שבידו, ועוקר את

מודים שאסור באופן כזה. ובאמת יש כמה חילוקי דינים הנובעים מהמחלוקת בביאור המשנה, והראשונים כתבו שרש"י סובר שזו מחלוקת הסוגיא כאן והגמרא ביומא — מה הסיבה שרבי יוסי אוסר, אם משום שאינו נעל ונחשב כמשא או מחשש שהוא יפול. [וראה שם בביאור הגר"א כמה חידושים].

74. וכתב רש"י דאף שהקב מקבל בתוכו את רגלו של הקיטע אין זה נחשב לכלי קיבול, כיון שאין הרגל מיטלטלת על ידי הבית קיבול. והמקדש דוד [נד] תמה מאד מכמה מקומות, וכן הקשו אם כן כל בגד מדוע הוא טמא הרי אינו מיטלטל מלא כמו שק [והגוף לא נחשב כמילוי הכלי]? וראה לעיל סג, ב בשם הקהילות יעקב שבגד טומאתו אינה מדין כלי הנלמד מהפסוק "שק", אלא מהפסוקים המפורשים על בגדים "וכבס בגדיו" ואינו צריך כלל להיות כלי קיבול.

אך החזון איש [כלים כח, א] הוכיח מתוספות [סג, ב] שבגד צריך להיות כלי קיבול וכך משמע ברש"י כאן, והוא מבאר שבגד עשוי למלאות בתוכו את הגוף ומיועד לכך ולכן הוא

73. התוספות והראשונים [כאן, וכיומא עח, ב] כתבו שרש"י מפרש את המחלוקת — אם קב של קיטע נחשב משא משום שאינו נעל, או שהוא נחשב נעל ומלבוש. [ובודאי שאינו משא מדאורייתא משום שאינו כדרך הוצאה. משנה ברורה שא, ע]. והסיבה שאינו נחשב נעל או משום שהוא לא עשוי מעור ואינו כצורת נעל, או משום שאינו מהלך ונשען עליו אלא הוא נשען בעיקר על מקלות שבידו.

והתוספות מביאים את הגמרא ביומא [עח, ב] שלכולי עלמא הקב נחשב כמו נעל, אלא שאסרו לצאת בו מחשש שיפול והקיטע עלול לטלטלו. ומדובר שהוא נשען על הקב והולך על ידי מקלות שבידו, והרב פורת [בתוספות] כתב שמטרת הקב אינה לצורך הליכה אלא להסתיר את המום [והשפת אמת תמה אם כן מה הגמרא דנה על הקב לדין חליצה ונעילת הסנדל ביום כיפור והרי אינו מיועד להליכה כלל]. ומדובר שאין לו מקלות בידו.

והשו"ע [שא, טו] צירף את שתי הדעות יחד וכתב שהקב עשוי להסתיר את חיסרון הרגל ויש לו גם מקלות בידו להליכה, והעיר שם הגר"א שהם שתי דעות שונות ומבאר שלמסקנא כולם

את גופו מן הארץ, ונדחף לפניו, וחוזר ונח על אחוריו. אם הקטע זב, הרי **כסא** ו**סמוכות** (75) שלו — **טמאין מדרס. ואין יוצאין בהן בשבת.** שכיון שסמוכות אלו תלויים ולא מניחם על הארץ, חששו שמא הם יפלו ויבוא להוליכם ארבע אמות ברשות הרבים.

ואין נכנסין בהן בעזרה כדין מנעל.

לוקטמין (76) כעין חמור שעושים הליצנים ונושא אותו האדם בכתפיו ונראה כרוכב עליו — **טהורין** מלקבל טומאה, שאינו כלי תשמיש לאדם ולא תכשיט. **ואין יוצאין בהן בשבת** שאין זה דרך מלבוש.

גמרא:

אמר ליה רבא לרב נחמן: היכי תנן

במתניתין? האם שנינו הקיטע יוצא בקב שלו, דברי רבי מאיר, ורבי יוסי אוסר.

או שמא שנינו להיפך: הקיטע אינו יוצא בקב שלו, דברי רבי מאיר, ורבי יוסי מתיר.

אמר ליה רב נחמן לרבא: לא ידענא כיצד שנינו במשנתנו!

אמר ליה: **הלכתא מאי**, האם יוצא בשבת בקב?

אמר ליה: **לא ידענא!**

איתמר, אמר שמואל: שנינו במתניתין: **אין הקיטע יוצא בקב שלו**, דברי רבי מאיר ורבי יוסי מתיר.

וכן אמר רב הונא: שנינו: **אין הקיטע יוצא.**

שמוכרח את זה להליכתו הסמוכות הם כמלבוש. וראה לעיל סב, א שבקמיע שסגולתו לרפואה היא כשנושאו בידו — יש אוסרים משום שבידו היא דרך הוצאה, ולשיטתם צריך לומר שקיטע שניכר יותר שהוא לצורך הליכה מותר. ובאגרות **משה** [או"ח ד, צ] כתב שלנכה מותר לצאת עם כסא גלגלים לרשות הרבים כמו קיטע במקל, ואף שאינו עוזר לו להליכה אלא הוא נוסע עליו כיון שאינו יכול ללכת בלא הכסא מותר.

76. כך הגירסא לפנינו. ובמשנה שבמשניות הגירסא **אנקטמין**, והרמב"ם בפירוש המשנה מפרש שהוא כעין מנעל מעץ. והתוספות **יום טוב** כתב שבמשנה בכלים [סוף פט"ו] נראה שהוא נעל מעץ ושם מדובר שעושים זאת כדי להשמיע קול וכאן לצורך קיטע, וראה להלן בגמרא.

נחשב מילוי, אבל קב הקיטע אין תשמישו למלאות בתוכו אלא הצדדים של הכלי תומכים ומסייעים בהליכתו ולכן זה לא נחשב תשמיש "בתוכו". ומיושב בדבריו קושיות המקדש דוד. [כך כתב הקהילות יעקב טהרות י].

75. כך הגירסא לפנינו, ומשמע שהאיסור לצאת בשבת נאמר גם על הכסא. אך גירסת רש"י והרא"ש **כסא** — סמוכות שלו וכו' והאיסור לצאת בשבת נאמר רק על הסמוכות ולא על הכסא, וכך סוברים התוספות והפוסקים [שא, טז] שכל מה שהאדם מוכרח להליכתו ובלעדיו לא יוכל ללכת נחשב כמו מלבוש ותכשיט ומותר לצאת בו בשבת. וראה **ביאור הגר"א** שם.

והחידוש בזה הוא שאפילו שאת המקל הוא נושא בידו וכדרך הוצאה [שהרי מי שמוציאו כמשא גם נושאו בידו] מותר, משום שאצל מי

אמר רב יוסף: הואיל ואמר שמואל אין הקיטע יוצא, ואמר רב הונא גם כן אין הקיטע יוצא, אנן, נמי ניתני: אין הקיטע יוצא בקב שלו, דברי רבי מאיר.

מתקיף לה רבא בר שירא: האם לא שמיע להו לשמואל ורב הונא הא דמתני ליה רב הנן בר רבא לחייא בר רב קמיה דרב בקיטונא דבי רב, ששנה לו משנה זו בחדר הקטן של בית המדרש, וכך שנה לו: אין הקיטע יוצא בקב שלו, דברי רבי מאיר, ורבי יוסי מתיר. וכששמע רב שכך שנה לו מחזי ליה רב הראה לו באצבעותיו איפוד שנינו, שרבי מאיר מתיר ורבי יוסי אוסר.

אמר רב נחמן בר יצחק: ופימנא שרבי יוסי הוא האוסר, שבתוכות אלו רבי יוסי אוסר יש אותיות סמך סמך זו אצל זו (77).

ואף שמואל שאמר ששנינו רבי מאיר אוסר הדר ביה והודה לרב.

דתנן במסכת יבמות: חלצה בסנדל שאינו שלו של היבם, או חלצה בסנדל של עין, או חלצה סנדל של שמואל שנעל ברגל ימין [שהרי חליצה היא ברגל ימין] — חליצתה כשרה.

ואמרינן: מאן תנא הסובר שסנדל של עין

נחשב נעל?

אמר שמואל: רבי מאיר היא.

דתנן: הקיטע יוצא בקב שלו, דברי רבי מאיר מפני שהוא מנעל.

ורבי יוסי אוסר.

ולמדנו מכאן שחזר בו שמואל ושנה את משנתנו כרב.

ואף רב הונא הדר ביה ושנה את משנתנו כרב, שרבי מאיר מתיר ורבי יוסי אוסר.

דתניא בברייתא: סנדל של סידין העשוי מעץ (78), ומוכרי סיד נועלים אותו בזמן עיסוקם בסיד מפני שהסיד שורף את העור — טמא מדרם כשזב נועל אותו. ואישה חולצת בו מפני שיש לו דין מנעל. ויוצאין בו בשבת מפני שיש לו דין מנעל, דברי רבי עקיבא, ולא הודו לו חכמים.

ומקשינן סתירה בשתי ברייתות:

והתניא בברייתא אחרת: הודו לו חכמים לרבי עקיבא!?

אמר רב הונא: לא קשיא סתירת הברייתות.

מפרשים שהוא סנדל שעשוי מקש ונחלקו אם הוא נחשב נעל או שכיון שאינו מתקיים זמן רב אינו נחשב נעל.

וכתבו התוספות שלפי הפירוש שהוא עשוי מקש מובן מדוע חכמים מטהרים מטומאת מדרס משום שאין לו קיום ואינו נחשב כלי מיוחד לכך, אבל לפי פירוש רבותיו של רש"י צריך לבאר במה גרע סנדל מעץ מכופת שאור שייחדה

77. השפת אמת מעיר שאותו סימן יש במם מם — רבי מאיר מתיר, אלא שאין זה לשון המשנה רבי מאיר מתיר. ועוד כתב שבאמת כונת הגרא סמך לסימן בשתי האותיות ס ומ שנכללים במלה סמך. [ומיושב בכך קושיית תוספות להלן קי, א ד"ה סיסאני].

78. רש"י בשם רבותיו. והוא עצמו והתוספות

לא. ומאן לא הודו חכמים — רבי יוחנן בן נורי.

דתנן: כוורת של קש ושפופרת של קנים, רבי עקיבא מטמא, שהוא סובר שקש דינו כעץ. ורבי יוחנן בן נורי מטהר, וסובר שקש אינו מטמא כעץ⁽⁸⁰⁾.

אמר מר: הא דתניא: סנדל של סידין טמא מדרם — אמאי. הא לאו להילוכא עבדי, אלא רק להגן על רגליהם בזמן שמתעסקים בסיד? ⁽⁸¹⁾

מאן "הודו לו חכמים" — היינו רבי מאיר במשנתנו, המתיר לצאת במנעל של עץ בשבת מפני שסובר שיש לו דין מנעל⁽⁷⁹⁾.

ומאן "לא הודו לו חכמים", היינו רבי יוסי במשנתנו, האוסר לצאת בזה בשבת.

ולמדנו מדבריו שחזר בו רב הונא ושנה כרב.

רב יוסף אמר: סנדל של סיידים מקש הוא עשוי — ונחלקו תנאים אם קש דינו כעץ או

לישיבה שהיא טמאה מדרס? ותייצו שאם עושה דבר שאין רגילות לעשותו לישיבה אינו נחשב מיוחד למדרס, וגרע מכופת שאור שלפעמים מייצעים אותו לישיבה. וראה להלן.

79. ומבואר משמואל ורב הונא שהמחלוקת אם מותר לצאת בקב הקיטע היא — האם הוא נחשב מנעל או לא, וכפירוש רש"י במשנה. ואף שבסוגיא ביומא [עח, ב] אמרינן שהמחלוקת רק לגבי שבת ומשום חשש שיפול ויטלטלנו, הגמרא כאן סוברת שהמחלוקת היא אם הוא נחשב נעל, כמו המחלוקת לגבי חליצה.

אך הפוסקים חילקו בין שבת לשאר דברים, ופסקו [שא, טז] שמותר לצאת בנעל מעץ, ולגבי יום הכיפורים [תריד, ב] ותשעה באב [תקנד, טז] פסקו שנעל העשויה מעץ אינה נחשבת נעל. ובביאור הגר"א מבאר מדוע פסק השו"ע שחלוק דין שבת משאר דינים לגבי אם נחשב נעל. וראה משנה ברורה [שא, נט].

והתוספות שמפרשים במשנה שהמחלוקת היא אם חוששים שהקב יפול ויבא לטלטלו או לא, מבארים את מה שהגמרא מדמה זאת למחלוקת אם הוא נחשב נעל לחליצה, שכמו שלענין שבת הוא לא נחשב נעל משום שהוא אינו צמוד לרגל ועלול ליפול כך לענין חליצה

אינו נחשב נעל מטעם זה. ולענין לצאת בו לרשות הרבים ביום כיפור [שדינו כשבת] השו"ע [תריד, ב] מתיר, ומבאר הר"ן משום שביום כיפור אסור לנעול מנעל ממש לכן סנדל מעץ וכדומה הוא דרך מלבוש ליום כיפור. והביאור הלכה [שם] כתב שיש אוסרים ביום כיפור לנעול מנעל של לבד ועץ אם הוא קשה וצמוד כמו נעל ממש [אפילו בבית, מצד איסור נעילת הסנדל].

80. לפי הפירוש שסנדל של סידין עשוי מקש מובן בפשטות הדמיון לכורת של קש. ולפי הפירוש שהוא סנדל מעץ מפרשים רש"י והתוספות שהגמרא מדמה שכמו שרבי יוחנן בן נורי סובר שכל דבר שהוא עשוי מחומר שאין רגילות לעשותו כך, אינו מקבל טומאה ואינו כלי, כך נעל העשויה מעץ שאין רגילות לעשותו מעץ אינו נחשב מיוחד למדרס.

81. ואף שהוא נועל והולך עם הסנדל בזמן עבודתו בסיד, מפרשים התוספות [ר"ן] שיש לו נעליים אחרות והסנדל עשוי לשמור על הנעליים שלא יתקלקלו בסיד וזה לא נחשב מיוחד למדרס, ומתריצין שכיון שהוא הולך עם הסנדל גם שלא בשעת עבודתו בסיד הוא נחשב

אמר רב אחא בר רב עולא: דינו כמנעל ומטמא מדרס שכן הסייד מטייל בו עד שמגיע לביתו.

שנינו במתניתין: ואם יש לו, לקב בראשו, בית קיבול כתיתין — טמא.

אמר אביי: טמא ששנינו במשנה הוא רק טומאת מת בטומאת אוהל ובמגע, ואין טמא מדרס. שאינו נעשה על ידי מדרס הזב לאב הטומאה משום שאינו עשוי למדרס הזב אלא לתכשיט, וטומאת מדרס היא רק בכלי המיוחד לכך, ולא בכלי אחר שדרס עליו הזב.

רבא אמר: קב שיש לו בית קיבול אף טמא מדרס, כיון שלפעמים נסמך הזב על הקב.

אמר רבא: מנא אמינא לה שאם לפעמים הוא נסמך עליו, יכול לקבל טומאת מדרס?

דתנן: עגלה של קטן העשויה למשחק⁽⁸²⁾, ולעיתים מושיבים אותו בה לשחק עמו — טמאה מדרס, מפני שלפעמים הקטן יושב עליה, והוא הדין קב שיש לו בית קיבול לפעמים הוא נסמך עליו.

ואביי אמר: שאין להוכיח משם. כי התם טמאה מדרס משום שפמיד עילויה, הכא לא פמיד עילויה.

אמר אביי: מנא אמינא לה שאין הקב נטמא מדרס מפני שלא נחשב מיוחד לכך.

דתניא בברייתא: מקל של זקנים המהלכים על רגלם, ולפעמים נסמכים עליו — טהור מכלום, אינו מטמא מדרס לפי שאינו עשוי לסמיכה, ושאר טומאות אינו מטמא שהרי כלי עץ שאין להם בית קיבול אינם מקבלים טומאה באהל או במגע.

ולמד אביי קב הקיטע ממקל של זקנים.

ורבא אמר: אין להוכיח מברייתא זו, כי ב-10 התם במקל של זקנים, לתרוצי פוגיא עבידא שאין עשוי המקל לסמוך עליו אלא רק לזקוף את קומתו ולתקן את פסיעותיו.

הכא קב של קיטע לסמוך עילויה כל גופו הוא דעבידא ופמיד עליה⁽⁸³⁾.

שנינו במתניתין: כסא וסמוכות שלו טמאין מדרס ואין יוצאין בהן בשבת ואין נכנסין בהן לעזרה.

תני תנא קמיה דרבי יוחנן: נכנסין בהן לעזרה לפי שאינם מנעל.

אמר לו רבי יוחנן: אני שונה: אישה חולצת בו שהוא מנעל, ואת אמרת נכנסין בו

ולא יושב עליהם.

83. וכתבו הפוסקים שאם הזקן אינו יכול ללכת בכלל בלי המקל דינו כמו קיטע ויכול לצאת בו בשבת. משנה ברורה [שא, סד].

ודוקא אם המקל מסייע בהליכה עצמה דהיינו שהוא נסמך ונשען עליו, אבל מקל של סומא שהוא עשוי לגשש ולשמור שלא יתקל אינו

עשוי למדרס [הליכה].

עוד פירשו [רשב"א] שבאמת הסנדל עשוי לטוח בו את הסיד ולא לנעול אותו, אלא שצורתו היא כמו סנדל ולכן לפעמים הוא נועל אותו והולך עימו.

82. רש"י. והתוספות מפרשים שהם עשויים ללמד את התינוק ללכת, והוא רק נשען עליהם